A veszélyességi osztályokba való sorozás és az 1907/8., 1909., 1910. évi balesetbiztosítási költségek megállapítása és felosztása.*)

Írta : **Schlächter Leó,** az O. P. műszaki titkára.

Az 1907: XIX. t.-c. által létesített rendszernél az üzemek veszélyességük arányában járulnak hozzá az évi balesetbiztosítási költségekhez, s ezért a veszélyességet nem abszolúte, hanem relatíve kell kifejezni. Az előre meghatározott díjtételeknél (mint Ausztriában és a magánbiztosító intézeteknél) a fizetendő díjtétel kell hogy fedezze a kockázatot. A kockázat pedig a munkatervek és az abszolút veszélyességnek a szorzata. Képzeljünk el egymás mellett két teljesen azonosan berendezett körfűrészt s az egyiknél egy napi 2, a másiknál egy napi 4 K-ás keresetű munkást. A baleseti eshetőség mindkét esetben ugyanaz, mégis, ha az utóbbi munkást éri baleset, a kártalanítás alapja kétszer akkora, mint az elsőnél, s így a kockázat is kétszer akkora. Viszont ha két ugyanolyan keresetű munkás egyike körfűrésznél, másik a szallagfűrésznél dolgozik, akkor a munkabér azonossága dacára is az előbbinél a kockázat kétszer akkora, minthogy körfűrész-üzemeknél kötszer annyi baleset szokott történni, mint a szallagfűrész-üzemeknél. Előre megállapított díjat fizető rendszereknél tehát igen fontos a kockázat, s így a veszélyesség pontos megállapítása. Minthogy azonban az országos pénztárnál a munkaadók a költségekhez üzemük *veszélyességének arányában* járulnak hozzá, a felosztási művelethez teljesen elégséges azt az arányt ismerni, amely az egyes üzemek veszélyessége között fennáll, vagyis ha az összes üzemek veszélyességét egy akár létező, akár elméletileg feltételezett üzemhez viszonyítjuk. Ez az üzem, a dolog természeténél fogva, vagy az, amelyben a legkevesebb, vagy az, amelyben a legtöbb baleset fordult elő. Első esetben az illető üzem veszélyessége arányszámát l-nek vesszük, utóbbiban pedig a legmagasabb felvett veszélyességi arányszám jelzi az üzem veszélyességi arányszámát és az egységnyit ezen arányszámmal való osztás útján nyerjük. *Az a szám, amely mutatja, hogy valamely üzem hányszor veszélyesebb az egységnyi veszélyességű üzemnél, az a veszélyességi arányszám.* A veszélyességi arányszámokat üzemkategóriák szerint állapítják meg és ezeket a megállapításokat *veszélyességi táblázatba* foglalják. Minthogy egy üzemkategória veszélyessége maga is igen változó, az egy kategóriába tartozó összes üzemek veszélyességi arányszáma egy számmal nem adható meg, miért is egy kategória veszélyességi arányát a veszélyességi arányszámok bizonyos spáciumával kell megadni (például: 15-25). Egy ilyen spácium a *veszélyességi osztály.*

A veszélyességi táblázat megállapítása tehát abból áll, hogy felveszünk bizonyos számú veszélyességi osztályt és ezeknek megfelelően arányszámokat, a legkisebb veszélyességű üzemkategória számára megállapítjuk a legalacsonyabb arányszámot, illetve osztályt, avagy a veszélyesebb számára a legmagasabb arányszámot, illetve osztályt és mindkét esetben ezekhez viszonyítjuk a többi kategóriát. Az összehasonlítás alapja az üzemekben előfordult balesetek száma a teljes munkásokhoz viszonyítva, avagy az illető kategóriában kifizetett munkabéreknek és az ott keletkezett költségeknek a viszonya. Legjobb mind a két módszert parallel alkalmazni.

A nálunk érvényben levő veszélyességi táblázatot az állami munkásbiztosító hivatal adta ki 700/908. sz. rendeletével. Ebben 14 veszélyességi osztályt állapit meg (A−Ü) és 124 arányszámot (2−125). Az egyes veszélyességi osztályokhoz tartozó arányszámokat a rendelet I. sz. mellékletét képező következő táblázat mutatja:

Veszélyességi osztály	Veszélyességi arány számok		
A	2	3	4
B	4	6	8
C	6	9	12
D	9	12	15
E	12	16	20
F	1δ	20	25
G	19	25	31
H	23	31	39
I	29	39	49
K	36	48	60
L	43	58	73
M	53	70	87
N	63	84	105
O	75	100	125

A fentebb említett rendelet II. része felsorolja az egyes üzemkategóriákat (üzemcímeket) és mindegyike számára megjelöl egy-egy veszélyességi osztályt. Az ott megjelölt 635 üzemeimen kívül még a következő üzemcimeket állapította meg az Állami Hivatal az Országos Pénztár javaslatára.

64/a Kőszénbányák ..... O
64/b Ércbányák ..... N

*) Az országos pénztár igazgatósága f. évi október hó 28-án tartott ülésében *az 1907-1910. évi balesetbiztosítási költségek* felosztása és végleges kirovásánál alapul veendő *egységdíjtételt* megállapította, *még ez évben a munkaadóknak megküldendő végleges baleseti költségkirovás munkálatait és a költségkirovásnál alapul vett adatokat* a f. évi 10. és 11. számunkban megjelent cikkeink kiegészítéséül, az ezen munkálatokban résztvett szakember tollából a cikkben részletesen ismertetjük.

271/a Kisebb, túlnyomóan háztartási cikkeket (cipőkrém, pecsétviasz, padlóviasz, tinta stb.) előállító vegyészeti gyárak ..... D
336/a Rongyválogató telepek..... B
569/a Esernyőgyártás, botgyártás nélkül..... B

A fentebb közölt arányszámtáblázatban a vastagon nyomott arányszámok az úgynevezett középveszélyességi arányszámok, amelyek az illető veszélyességi osztályba tartozó üzemek közül a normális üzemek számára állapítandók meg. Aszerint, amint valamely üzem veszélyessége akár berendezkedése, akár a benne folytatott munkálatok folytán felfelé vagy lefelé eltér, az üzem veszélyességi arányszáma ugyanolyan arányban emelendő, illetve sülyesztendő.

Az Országos Pénztár ezeket a szempontokat egyelőre még nem vehette figyelembe, s minden üzem számára a közepes veszélyességi arányszámot állapította meg. Az Országos Pénztár mérlegelte ugyan azokat a jogos kívánságokat, amelyekkel egyes üzemek felléphettek volna, de ezzel szemben állott az, hogy a veszélyességi arányszámoknak ilyképen való megállapítása oly nagy mértékben eltöltötte volna az első végleges besorozást és költségkirovást, hogy ebből kifolyólag az érdekeltek sokkal nagyobb hátrányt szenvedtek volna, mint a veszélyességi arányszámok egyöntetű megállapításából.

Az Országos Pénztár igazgatósága eddig 7 ízben határozott nagyobb tömegekben az üzemek balesetbiztosítási kötelezettsége és veszélyességi osztályokba való sorozása tárgyában. Az erre vonatkozó közlemények a Munkásbiztosítási Közlöny rendkívüli számában jelentek meg. Az összes közlemények ca 25000 nagyipari üzemre vonatkozó határozatot tartalmaznak. Ezen határozatok képezték alapját az első felosztási és kirovási munkálatnak, melyet alábbiakban ismertetünk.

A balesetbiztosítási, költségek megállapítása, felOsztása és kirovása.

A balesetbiztosítási költségek megállapítását és felosztását a törvény idevonatkozó szakaszain kívül az Állami Hivatal 721/908. számú rendelete szabályozza. A költségeknek a különböző üzletágakban való megállapítását már az üzletágak lényegének vázolásánál ismertettük s az itt csak kiegészítésre szorul.

A felosztó-kirovó üzletágban az idetartozó biztosítási ügyletekből származó költségekhez hozzá kell adni a kezelési költségeknek az erre az üzletágra eső hányadát és hozzáadandók az ebbe az Üzletágba tartozó kisipari munkaadók által befizetett balesetbiztosítási dijak.

Az így megállapított költségekhez a törvény 38. §-a értelmében, ha azok nem haladják meg az illető évben kifizetett munkabérek 1%-át, hozzáadandó a tartalék, mely az első évben 300%, a 2-ikban 200%, a 3-ikban 150%; és azután évenkint 10%-al kevesebb %, melyet állandóan kell tartalékolni.

A tőkefedezeti üzletágban az előbb felsorolt tételeken felül még hozzáadandók a járadékok tőkefedezeti értéke. Ezzel szemben ebben az üzletágban tartalékolás nincs.

A kezelési költségeket a két üzletág között az azokban kifizetett munkabérek arányában kell megosztani.

A költségek megállapítása után meg kell határozni azt az összeget, amely ezekből a költségekből a munkabér és a veszélyesség egységére esik. Ez az úgynevezett egységdíjtétel. Már előbb láttuk, hogy az üzem kockázata nemcsak a veszélyességtől, hanem a munkabértől is függ, vagyis tulajdonképen a munkabérnek (m) és a veszélyességnek (v) a szorzatától (mv). Mindenekelőtt megállapítandó tehát, hogy az összes üzemek hány ilyen kockázati egységet képviselnek. Ez úgy történik, hogy a megállapított munkabérek megszorzandók a megfelelő veszélyességi arányszámokkal és azután ezek a szorzatok összegezendők. Ez a szorzatösszeg (- mv) mutatja, hogy az összes üzemek hány kockázati egységet képviselnek, ha tehát ezzel a megállapított költségeket (k) elosztjuk, kiadódik az egységdíjtétel *2* mv). A megállapított egységdíjtételből már most, ügy tudjuk meg a járulékot (k), ha azt megszorozzuk a munkabér összeggel (m) és ezt a szorzatot megszorozzuk az illető üzem számára megállapított veszélyességi arányszámmal (v).

$$\mathbf{K = \varphi . m . v}$$

A munkabérösszegek (beszámítható javadalmazások) megállapítására vonatkozólag még a következőket kell megemlíteni. A javadalmazások csakis 2400 K erejéig vehetők számításba, a 2400 K-ánál kisebb javadalmazású alkalmazottak alapfizetéséhez pedig hozzáveendők mindazok a járandóságok, amelyeket az alkalmazottak az alapfizetésen felül (akkordbérek, jutalmak stb.) vagy természetben kapnak (lakás, fűtés, világítás, élelmezés, ruházat, nyerstermények stb.) Ezeknek pénzbeli egyenértékeit az illetékes kerületi pénztárak alapszabályai alapítják meg. Ha tehát az Országos Pénztár megállapításai magasnak tetszenének, akkor ennek okát valószínűleg abban kell keresni, hogy hozzá adta ezeket a járandóságokat is.

A balesetbiztosítási járulékokat az Országos Pénztár igazgatósága állapítja meg és rója ki. Eme megállapítás ellen az erre vonatkozó határozat kézbesítését követő 15 napon belül lehet felebbezni az Állami Hivatalhoz. A törvény idevonatkozó rendelkezései szerint (157. §.) azonban csak a veszélyességi osztály helytelen megállapítása, számítási hiba vagy a beszámítható javadalmazás helytelen megállapítása miatt adható hely a felebbezésnek.

Az első úgy értendő, hogy a kirovásnál nem azt a veszélyességi osztályt alkalmazták, amelyet az üzembesorozásra vonatkozó határozat állapit meg: a veszélyességi arányszám megállapítása ellen a kirovásnál azonban nincs helye felebbezésnek, hanem csak akkor, ha a megállapított arányszámtól eltérő arányszám nyer alkalmazást.

Nem adható hely a felebbezésnek a törvény rendelkezései szerint akkor, ha a hibás megállapítás a munkaadó mulasztására vezethető vissza (bejelentés elmulasztása, rossz bejelentés stb.).

Az 1907/8. évi, 1909. és 1910. évi balesetbiztosítási költségek és kirovások a következők:

Az előbb ismertetett alapon történt meg a balesetbiztosítási költségek kirovása az első három számadási évre, 1907/8-ra, 1909-re és 1910-re.

A megállapított költségeket, munkabérösszegeket és az ezek alapján kiadódó egységdíjtételt a következő táblázat mutatja.

A felosztó-kirovó üzletágban:

Számadási időszak	A felosztandó balesetbiztositási költség	A munkabérek összege	Az egység-díjtétel
1	2	3	4
1907/8	1,133.666 K 37 f	713,248.481	0.00005311309617...
1909	4,089.419 K 36 f	509,256.324	0.000268534940 ...
1910	5,062.876 K 22 f	526,086.916	0.0003180949200 ...

A tőkefedezeti üzletágban:

Számadási év	A felosztandó balesetbiztositási költség	A munkabérek összege	Az egység-díjtétel
1	2	3	4
1907/8	179,703 K 11 f	69.229,558	0.00005204807...
1909	837,298 K 95 f	61.415,680	0.00027795265...
1910	1.493,012 K 95 f	70.543,778	0.000437793241...

Az így kiadódó egységdíjtételből megállapítható a különböző veszélyességi osztályokban az 1000 K-ra eső járulék nagysága K-ákban és minthogy az így könnyebben érzékelhető, megadjuk azt is.

Veszélyességi		1000 K-ra eső baleset-b. járulék											
		A felosztó kirovó üzletágban						A tőkefedezeti üzletág					
oszt.	a.m.	1907/8 ban		1909		1910		1907/8 ban		1909		1910	
		K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f
A	3	0	16	0	81	0	95	0	16	0	83	1	21
B	6	0	32	1	61	1	91	0	31	1	67	2	63
C	9	0	48	2	42	2	86	0	47	2	50	3	94
D	12	0	64	3	22	3	82	0	62	3	34	5	25
E	16	0	85	4	30	5	09	0	83	4	45	7	—
F	20	1	06	5	37	6	36	1	04	5	56	8	76
G	25	1	33	6	71	7	95	1	30	6	95	10	94
H	31	1	65	8	32	9	86	1	61	8	62	13	57
I	39	2	07	10	47	12	41	2	03	10	84	17	07
K	48	2	55	12	89	15	27	2	50	13	34	21	01
L	58	3	09	15	58	18	45	3	02	16	12	25	39
M	70	3	72	18	80	22	27	3	64	19	46	30	65
N	84	4	46	22	56	26	72	4	37	23	35	36	77
O	100	5	31	26	85	31	81	5	20	27	80	43	78

A táplálkozás reformjának szociális jelentősége.

Erről a témáról nagyérdekű előadást tartott dr. *Madzsar* József, a Társadalomtudományi Társaságban. Az előadásnak különös jelentőséget ad az általános drágaság, amelynek méregfogat: a húskérdést venné ki az előadó által kifejtett elvek megvalósulása.

Az előadó a emberhez legközelebb álló lénynek, az emberszabású majmoknak táplálkozását ismertette felolvasása elején. Dacára annak, hogy e majmok emésztő szervei majdnem azonosak az emberével, táplálkozásuk úgyszólván kizárólag növényi, amelyhez csak imittamott járul egy-egy ellopott tojás. Az ember úgynevezett „haladása" a táplálkozás terén sokkal gyorsabb volt, semhogy szerveinek átalakulása lépést tarthatott volna vele.

Ezidőszerint Voigt megállapításai irányadók a táplálkozásban. Voigt szerint mintegy 3000 kalória értékre van a felnőtt embernek szüksége naponta és ehhez mintegy 120 gramm fehérjére, 56 gr. zsírra és 500 gr. szénhidrátra. Miután ilyen mennyiségeket növényi táplálékból csupán emberre nézve lehetetlen adagok elfogyasztása útján lehetne kapni, ennélfogva a táplálkozás kérdése egyszerűen húskérdéssé vált: jobb táplálkozás – több húsfogyasztás.

De íme, egész népfajok, százmilliók vannak, akik félannyi fehérjével beérik, mint amennyit Voigt megállapított. A japánok pl. úgyszólván kizárólag növényi eledellel élnek és kitűnően prosperálnak. Voigt megállapításai után egész sereg felületes féltudós volt, aki helyszíni futólagos vizsgálódás után a japánok húsnélkül való életmódjának káros következményeiről irt, gyengeségről, csenevészségről, tömeges gyomortágulásról stb. Ezek egyszerre megszűntek a japán-orosz háború után, amelyben a kis növényevők óriási testi erőről tettek bizonyságot. Most sorra jönnek erről a csodás japáni testi erőről szóló közlések. Beltz tanár pl. tudományos célú kísérlet alapján írja le annak a japáni vegetáriánus kocsihuzónak a teljesítményét, aki egy 56 kilogrammos embert kocsijában 110 kilométer távolságra húzott olyan sebességgel, hogy lovak által húzott versenytársát, ki útközben hatszor váltott lovakat, félórával megelőzte.

Az európai vegetáriánusok is meglepő eredményeket produkáltak. A drezda-berlini gyaloglóversenyben 32 induló közül 13 ért célhoz és ebből 9 vegetáriánus volt. A versenyt tudományos célokból ellenőrző antivegetáriánus Gaspari tanár szerint ebben nagy része volt a vegetáriánusok fanatizmusának. Ámde ez az ellenvetés alig állhat meg, mert a versenyzők mind trenírozott atléták voltak és mert később, majdnem évente megismételt ilyen versenyek ugyancsak a vegetáriánusokat igazolták.

Később azután a tudomány is kikezdette Voigt megállapításait. A vegetáriánusok fényes eredményei végre mégis rákényszerítették a szakembereket, hogy ezt á kérdést revízió alá vegyék. És egész sereg kísérlet arra az eredményre vezetett, hogy félannyi fehérjére sincs az embernek szüksége, mint amennyit Voigt előír. Minden kétséget kizáró módon megállapították, hogy mintegy napi 40 gramm fehérjével már egyensúlyban marad a testi erő, napi 55-60 grammal pedig már fokozódik is.

Kérdés azonban, hogy ha így is van a dolog: vájjon célszerű-e ilyen kevés fehérjével beérni és van-e valami ok arra, hogy elejtsük azt a fehérjefogyasztási normát, amely csupán hústáplálkozás által válik lehetségessé? Ennek a kérdésnek a megoldásában két szempont domborodik ki: az egészségügyi és a gazdasági. Felolvasó szándékosan helyezi háttérbe az egészségügyi szempontokat, bár megállapították, hogy a köszvény és még néhány olyan betegség, amely a húgysavakkal van összefüggésben, kizárólag a hústáplálkozással jár együtt. Mégis ezt nem kívánja bővebben fejtegetni az előadó.

Annál fontosabbnak tartja azonban a kérdésnek gazdasági oldalát. Mert hogy 60 gramm fehérjéhez könnyebb hozzájutni, mint 150 grammhoz, az világos. 100 gramm fehérje ára sovány marhahúsból szerezve 130 fillér, füstölt sonkából 117 fillér, halból 200 fillér, tejből 90 fillér, ementáli sajtból 100 fillér, babból 14 fillér, borsóból 21 fillér, lencséből 16 fillér, finom búzalisztből 43 fillér stb. Látnivaló, milyen óriási a különbség, ha a növényből közvetlenül magunk veszszük ki a fehérjét, vagy előbb a növényt megetetjük az állattal és ezen a közvetett után, az állat húsából szerezzük fehérjeszükségletünket.

E megállapítások további kutatásokra buzdították a tudósokat és közöttük különös eredményei által első helyen említendő *Hindhéde* dán orvos, aki saját magán és családja tagjain végezte első kísérleteit. Kimutatta, hogy napi 12 fillér értékű búzalisztpép elegendő egy ember táplálkozásához, de a legnagyobb változatosság mellett is elég volt napi 34 fillér a testi erőt legteljesebb mér-

lékben fentartó táplálkozáshoz. Ilyen táplálkozás mellett *Hindhéde* megerőltető biciklitúrákat is' csinált. Családtagjai bővebben éltek, mert naponta ötször étkeztek, ezek napi szükséglete 49 fillérből telt ki. Később mind nagyobb és nagyobb körre terjedtek ki *Hindhéde* kísérletei és kutatásai, melyeknek végső eredménye, hogy a legerősebb testi munkát végező felnőtt ember napi táplálkozására 56 fillér elegendő, ha *Hindhéde* kosztján él.

És ez a koszt korántsem egyhangú. Az idők folyamán annyira fejlesztették ez étkezési rendszer szakácsművészetét, hogy ma már a legkényesebb igényeket is kielégíti. *Hindhéde* maga irta meg a szakácskönyvet, amely Bániában rövid idő alatt 16 kiadást ért és ujabban németül is megjelent. A dán kormány *Hindhèdet* az ország fővárosába hozatta fel, ahol laboratóriumot rendezett be részére a további kutatások céljaira, amelyek az állatok élelmezésére is kiterjednek és máris nagy eredményeket mutatnak föl. Dániában egész sereg Hindhède-pensio létesült, amelyekben munkások, diákok, katonatisztek és minden rendű és rangú emberek étkeznek havi 17 koronáért. Most már a legszélesebb rétegekben konstatálható, hogy ez a koszt friss egészségben, jó erőben tartja az embereket és a legnagyobb munkateljesítményekre képesíti őket akár a fizikai munka, akár a sport, akár a szellemiek terén.

Semmi kétség, hogy az élelmezés ezen reformjának beláthatatlan szociális fontossága van és hogy e tárgynak a legnagyobb érdeklődésre kell számot tartania mindenki szemében, aki a társadalmi élet problémáival foglalkozik.